

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА  
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ  
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ  
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО  
ДЕПАРТАМЕНТ МАРКЕТИНГУ МІСТА ТА ТУРИЗМУ ВІННИЦЬКОЇ  
МІСЬКОЇ РАДИ**



## **ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ**

**ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-  
КОНФЕРЕНЦІЇ**

*До 55-річчя Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ*

**«ІНДУСТРІЯ ГОСТИННОСТІ: СТАН, ТЕНДЕНЦІЇ  
ТА ТРЕНДИ РОЗВИТКУ»**

**19 жовтня 2023 року**

**Вінниця – 2023**

**Індустрія гостинності: стан, тенденції та тренди розвитку:** збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції. Вінниця: Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ, 2023.

У збірнику наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції досліджуються проблеми та перспективи розвитку індустрії гостинності в умовах глобальних викликів, аналізуються стратегічні орієнтири розвитку менеджменту та маркетингу в індустрії гостинності, висвітлюються тенденції та тренди розвитку національного та міжнародного туристичного ринку в контексті сталого розвитку України, а також проаналізовано сучасні інноваційні технології в сфері ресторанного господарства.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, провідних фахівців сфери гостинності та туризму.

**Редакційна колегія:**

Голова редакційної колегії – **Гирич Сергій**, канд. техн. наук, доцент.

Відповідальний секретар – **Чорна Наталія**, д-р істор. наук, професор.

**Члени редакційної колегії:**

**Кізіун Алла**, канд. географ. наук, доцент;

**Мазуркевич Ірина**, канд. екон. наук;

**Постова Валентина**, канд. екон. наук;

**Онищук Наталя**, канд. екон. наук, доцент;

**Семко Тетяна**, канд. техн. наук, доцент;

**Бондар Сусанна**, начальник відділу наукової роботи та міжнародної співпраці.

Відповідальність за достовірність даних, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, несуть автори публікацій.

# ЗМІСТ

---

---

## СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ В ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

**Вівсюк Ірина**

асистент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ  
ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....7**

**Мазуркевич Ірина**

кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЗОВНІШНЬОГО  
СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕСТОРАННОГО  
ПІДПРИЄМСТВА.....16**

**Рябенська Марина**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ.....24**

---

---

## ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

**Антонюк Катерина**

доктор філософії, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ  
У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД.....32**

**Конарівська Оксана**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Національний університет водного господарства та природокористування

**Антошко Антон**

здобувач ОС «бакалавр», 4 курс, 242 «Туризм»

Національний університет водного господарства та природокористування

**ВПЛИВ ВОЄНИХ ДІЙ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ  
ЯК ЕЛЕМЕНТИ РЕКРЕАЦІЙНОЇ І ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....40**

---

---

# ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

---

УДК 338.48:341.38(045)

Антонюк Катерина, доктор філософії

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4566-7792>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

## СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СТАЛОГО ТУРИЗМУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

*У статті досліджено тенденції розвитку туризму в сучасних реаліях, визначено пріоритетні напрямів відновлення туризму в Україні з метою забезпечення гармонійного розвитку територій, та враховуючи цілі сталого розвитку в контексті збереження природних ресурсів і довкілля. Запропоновано стратегічні орієнтири розвитку сталого туризму у повоєнний період та пріоритетні напрями відновлення туризму у повоєнний період.*

**Ключові слова:** туризм, стратегічні орієнтири, сталий розвиток, філантуризм, дарк-туризм.

**Постановка проблеми.** Воєнний стан наклав значні географічні та часові обмеження на індустрію туризму, але туризм поступово почав відновлюватися у відносно безпечних регіонах України. Наближається новий туристичний сезон, і проблеми розвитку туризму в Україні в умовах воєнного та подальшого воєнного стану набули нової реальності – відновлення туризму після війни.

Немає сумніву, що туристичні маршрути в Україну та по всій країні будуть популярні після закінчення бойових дій. Вже в даний час відбувається трансформація туристичної галузі, адаптація до сучасних реалій та поступове відновлення галузі. Тому необхідним є дослідження щодо формування перспектив, орієнтирів та цілей розвитку сталого туризму в Україні у повоєнний період, що потребує дослідження та конкретизації.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Дослідження реальності розвитку туризму на даному етапі здійснювали науковці С. Баженова, Ю. Пологовська, М. Бикова, Л. Корчевська, О.Р. Роїк, О.В. Нездевецька. Перспективи різних аспектів відновлення післявоєнного туризму напрацьовували В.О. Бойко, І. Дворська, С. Кириченко, В. Ланда, О. Носирєв, Т. Деділова, І. Токар, М. Олеськів та інші дослідники.

**Мета статті** полягає у дослідженні реалій розвитку туризму в Україні, дослідженні пріоритетних напрямів відновлення туризму, а також формування стратегічних орієнтирів розвитку сталого туризму у повоєнний період.

**Виклад основного матеріалу.** Введення воєнного стану в Україні через російську агресію повністю змінило життя країни та торкнулося всіх галузей економіки, війна завдала нищівного удару й по туристичній галузі. Воєнні події в Україні змусили відвідувачів уникати подорожей і відвідування туристичних визначних пам'яток нашої країни.

Однак туризм в нашій країні не повністю припинився: з часом почали відновлюватися екскурсійні тури у відносно безпечні області та місця, з урахуванням наявності укриттів; популярністю почали користуватися тури вихідного дня; поступово відновлюється активний туризм, екстремальний, лікувально-оздоровчий, спелеотуризм, зростає кількість відвідувань музеїв.

Так, за даними Державного агентства розвитку туризму за перше півріччя 2023 року український туризм поповнив державний бюджет на 89 млн 784,8 тис. грн (рис. 1). Це більше, ніж за аналогічний період минулого року – за перше півріччя 2022 року надійшло 80 943 500 гривень. Проте у 2021 році, перед війною, цей показник зріс удвічі – до державної скарбниці надійшло 1,088 млрд 945 тис. гривень [3].

Між тим, за перше півріччя 2023 року кількість платників податків, які займаються туристичною діяльністю, зменшилась на 23% у порівнянні з тим самим періодом у 2022 році (рис.2). Якщо порівнювати із 2021 роком, то загальне скорочення склало 36% – юридичних осіб стало менше на 45%, підприємницьку діяльність у туризмі згорнули 32% фізичних осіб.

Найбільшу частку надходжень до держбюджету – 63% – сплатили готелі (569,828 млн грн). У 2022 році надходження були у 460,498 млн грн.

## ТУРИСТИЧНИЙ ЗБІР ЗА I ПІВРІЧЧЯ 2023



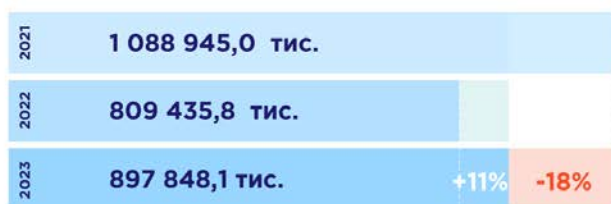
Рисунк 1 – Інфографіка туристичного збору в Україні за I півріччя 2023 року [3]

За той самий період у 2021 році – 665,420 млн грн. Водночас зменшилася частка сплаченого податку від діяльності туристичних баз та дитячих таборів відпочинку. Від цих засобів розміщення надійшло 60,428 млн грн податку проти 73,012 млн грн за перше півріччя минулого року. У 2021 році вони сплатили 178,921 млн грн [4].

Проте, збільшилися надходження від податків від діяльності кемпінгів та стоянок для житлових автофургонів майже удвічі, склавши 1,492 млн грн у 2023 році проти 731 тисяч грн у 2022. Однак в порівнянні з 2021 роком, податки від діяльності цих засобів розміщення знизилися.

Наведені дані свідчать, що життя триває, і українці продовжують подорожувати незважаючи на обставини. Через постійний стрес і напругу люди як ніколи потребують можливості отримати хоча б невелику кількість радості. Цьому дуже посприяли туристичні подорожі. Нинішня ситуація змушує українські туристичні компанії переорієнтуватися на інші напрямки.

## ПОДАТКИ ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2023



### КІЛЬКІСТЬ ПЛАТНИКІВ



### ВІДСОТКОВА ЧАСТКА КОЖНОГО ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ



Рисунок 2 – Інфографіка ДАРТ щодо податків від туристичної галузі за 6 місяців 2023 року [4]

Багато компаній спеціалізуються на наданні туристичних послуг у безпечні райони України та сусідніх країн. Популярність внутрішнього туризму зросла, коли українці почали більше подорожувати в межах власної країни (переважно в західному напрямку України).

Ціни на вітчизняні розваги суттєво не зросли з огляду на кризу економіки загалом і туристичної галузі зокрема. Приємно, що у Львові та на Закарпатті відкриваються нові готелі та розважальні центри. У жовтні 2022 року тури в Україну забронювали майже вдвічі, ніж за аналогічний період роком раніше. На рис. 3 подано результати дослідження, проведені Join Up, щодо напрямків внутрішнього туризму, які користуються найбільшою популярністю серед українців у 2022 році [8].

Дане дослідження вказує на пріоритетні напрями розвитку туристичної галузі та зростання популярності конкретних видів туризму.

## Напрямки внутрішнього туризму

Станом на початок листопада 2022



Рисунок 3 – Інфографіка Join Up (2022 рік) [8]

. До таких напрямів відновлення туризму в Україні з метою забезпечення гармонійного розвитку територій та враховуючи цілі сталого розвитку в контексті збереження природних ресурсів і довкілля, до заходів удосконалення державної політики України у сфері туризму доцільно віднести [2]:

- збільшення масштабів внутрішнього туризму шляхом розвитку послуг в межах України;
- створення нових робочих місць в туристичній та суміжних сферах;
- створення сприятливих умов для збалансованого розвитку туристичної інфраструктури навколо туристичних магнітів, що потребує залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій;
- розвиток малого і середнього бізнесу у сфері туризму, залучення інновацій, створення умов для розвитку ділового туризму;
- підвищення обізнаності потенційних туристів про регіональні туристичні магніти, сприяння підвищенню туристичної привабливості України в цілому;
- покращення іміджу України як туристичної держави на світовому рівні;
- підвищення рівня доступності туристичних послуг особам з обмеженими можливостями;



- розвиток нових видів туризму як відповідь на глобальні та регіональні виклики сьогодення;
- створення професійних об'єднань у формі альянсів, кластерів, спілок тощо;
- підвищення ролі держави через застосування механізму публічно-приватного партнерства і розроблення державних цільових програм, спрямованих на розвиток туристичної індустрії в Україні;
- підвищення туристичної конкурентоспроможності країни та створення відповідної системи управління туристичною галуззю.

Аналізуючи згадані тенденції, доцільно припустити поширення нових видів туризму, які в найближчому майбутньому будуть користуватися популярністю. Зокрема, філантуризм – досить нове у світовій туристичній практиці. Під ним розуміють один із варіантів волонтерського туризму, за якого мандрівники свідомо обирають місце для власного відпочинку з метою підтримки місцевих громад, усвідомлюючи, що витрачені на подорож кошти сприятимуть підтримці локальної економіки, заходів, проєктів [1].

Сутність філантуризму полягає у наявності певної благодійної мети в процесі вибору напряму туристичної подорожі, адже у переважній більшості подорожей їх результатом для туриста є емоції, а для приймаючої сторони - фінансові доходи. Тобто, плануючи подорож турист як мінімум у рівній мірі враховує свої очікування від туристичної подорожі та потреби дестинації у доходах від туристичної діяльності [7, с. 181].

Можливим видом туризму, який започаткується в Україні, є dark-туризм – порівняно молодий напрямок, який передбачає відвідування місць та історичних пам'яток, відомих серйозними трагічними подіями. Саме поняття було введено в ужиток у 1996 році співробітниками Каледонського університету. У дослівному перекладі з англійської означає «чорний туризм» або «темний туризм». Відомими прикладами дарк-туризму є в'язниця Алькатрас у США, музей Голокосту в Освенцимі в Польщі, покинуте місто Прип'ять в Україні [9]. Спроба започаткування даного виду туризму була у 2022 році до міст Бучі та Гостомеля,

проте, дані екскурсії були оскаржені Державним агентством розвитку туризму та рядом інших установ, організацій, а також жителями згаданих міст, оскільки організатори даних турів не врахували відношення населення до таких турів, які були організовані неетично, без врахування норм моралі та почуттів місцевих. В подальшому організація та започаткування таких турів мають супроводжуватися соціологічними опитуваннями, більш ретельною організацією та бути тим видом туризму, який має пробуджувати емпатію, співчуття у відвідувачів, розуміння подій, які відбулися та відбуваються, а не як розваги, сімейне дозвілля чи веселий відпочинок. Розробка таких екскурсій або турів має бути дуже ретельною та потребує великої уваги, оскільки стосується місць, які пов'язані з насиллям, знущаннями та смертями людей.

Вже зараз популярності набуває військово-історичний туризм, зброярський, мілітарі-туризм, воєнний туризм, сільський (зелений) туризм, екологічний туризм, етнотуризм та інші. Розвиток та популяризація таких турів має місце не тільки в межах країни, але й по закордоном, особливо, після завершення війни. Така рекламна кампанія потребує підтримки з боку державних органів, шляхом фінансування, зменшення податків, створення грандів тощо.

Підсумовуючи викладене, доцільно сформулювати перелік стратегічних орієнтирів розвитку туризму у повоєнний період:

1. Стимулювати розвиток нових видів внутрішнього туризму;
2. Розробити та реалізувати маркетингову кампанію популяризації видів внутрішнього туризму;
3. Розробити нову стратегію розвитку туризму або відкоригувати існуючу Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року з врахуванням теперішніх реалій;
4. Проводити соціальні опитування та моніторити суспільні настрої щодо організації турів та популярних напрямів;
5. Підтримувати приватний туристичний сектор шляхом публічно-приватного партнерства.
6. Залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій для розвитку сталого туризму.

Першочерговим завданням є підтримка туристичного сектору з боку держави, що має стати комплексним механізмом відновлення туристичної галузі, а також орієнтування на співпрацю з приватним сектором у вигляді публічно-приватного партнерства, яке є тією формою співпраці, яка забезпечує ефективне функціонування туристичної сфери України [5, с. 51].

У світовому досвіді інвестування туризму дана форма співпраці не є новинкою, але це досить новий спосіб співпраці в Україні, тому в подальшому, по завершенні війни, варто розглянути, визначити основні напрями даної співпраці та активно впроваджувати їх в життя.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Вказаний перелік не є остаточним, оскільки з плином часу та завершенням війни, він може розширюватися, адже змінюються орієнтири, уподобання та світові тенденції, які мають вплив і на внутрішній туризм. В зв'язку з цим необхідно приділити особливу увагу налагодженню інфраструктури, транспортних зав'язків, готельного та ресторанного сервісу.

У результаті подолання проблем та слабких сторін індустрії шляхом активної державної підтримки туристичний бізнес стане джерелом значних надходжень до бюджету країни, а також уможливить досягнення сталості у туристичній галузі [6, с. 170].

#### **Список використаних джерел:**

1. Григоренко М. Голова Держтуризму назвала ключові туристичні тренди на 2022 рік. URL: <http://surl.li/mkeub> (дата звернення: 12.10.2023)
2. Грищенко С.І. Туристична індустрія України: аналіз тенденцій та чинників розвитку в координатах повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. № 52. 2023. URL: <http://surl.li/mkeuh> (дата звернення: 12.10.2023)
3. Державне агентство розвитку туризму України URL: <http://surl.li/mkeuw> (дата звернення: 11.10.2023)
4. Динаміка податкових надходжень від регіонів за I перше півріччя 2023 року (ДАРТ) URL: <http://surl.li/krkee> (дата звернення: 11.10.2023)
5. Мазаракі А. А., Антонюк К. Г. Характеристика публічно-приватного

партнерства як ефективної форми інвестиційного забезпечення сфери туризму в Україні. *Бізнес-Інформ*. 2021. № 10. С. 50-56. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001306771> (дата звернення: 12.10.2023)

6. Малюта К. Г. Фактори інвестиційної привабливості туристичної сфери України. *Modern Economics*. 2019. Вип. 13. С. 168-173. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V13\(2019\)-26](https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-26) (дата звернення: 11.10.2023)

7. Тараненко О.О. Філантуризм як новітній інструмент розвитку туристичного бізнесу. *Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації: матер. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 27-28 квітня 2022 року)*. Полтава: ПУЕТ, 2022. С.181-183.

8. Туристична галузь під час війни: сучасний стан та перспективи URL: <http://surl.li/mkevj> (дата звернення: 12.10.2023)

9. Dark-туризм: українці обурені треш-турами в Бучу та Гостомель. URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/188/168839> (дата звернення: 11.10.2023)

## УДК 379.822

**Конарівська Оксана, канд.екон.наук, доцент**

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1760-9264>

**Антошко Антон, здобувач ОС «бакалавр»**

Національний університет водного господарства та природокористування

### **ВПЛИВ ВОЄНИХ ДІЙ НА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНІ ТЕРИТОРІЇ**

### **КРАЇНИ ЯК ЕЛЕМЕНТИ РЕКРЕАЦІЙНОЇ І ТУРИСТИЧНОЇ**

### **ДІЯЛЬНОСТІ**

*У статті охарактеризовано сферу природно-заповідних територій у південних областях України в сучасних умовах. Для характеристики обрано об'єкти природно-заповідного фонду південних регіонів України, зокрема: Одеська область – Дунайський біосферний заповідник, «Тузловські лимани» (національний природний парк), Нижньодістровський національний природний парк; Миколаївська область – національні природні парки Бузький Гард і Білобережжя Святослава, біосферні заповідники Волижин ліс, о. Довгий, о.*